

Plan van Aanpak

Right to Challenge Renkum

September 2019

Inleiding

Door het college is op 11 september 2018 de bestuursopdracht 'Implementatie Right to Challenge in Renkum' vastgesteld. Met deze bestuursopdracht geeft het college groen licht aan het organiseren van het Right to Challenge in de gemeente. Een belangrijk onderdeel in de ontwikkeling is het beantwoorden van de vraag hoe we het Right to Challenge (verder R2C) in Renkum zien en wat nodig is om vervolgstappen te zetten.

Daarom is dit Plan van Aanpak gemaakt dat richting geeft aan een periode van ruim twee jaar experimenteren.

De daadwerkelijke start van het experiment is 1 oktober 2019 en het eindigt op 31 december 2021.

In deze periode zetten we het R2C op de kaart in de hoop en verwachting dat inwoners de handschoenen zullen oppakken. Een evaluatie aan het eind van dit experiment zal moeten uitwijzen of en hoe we daarna verder gaan.

Op 4 juni 2019 organiseerde de gemeenteraad een ontmoeting over het thema Right to Challenge. Uit de grote opkomst bleek dat hiervoor in Renkum ruime belangstelling bestaat. Een van de inleidingen tijdens deze avond werd verzorgd door het landelijk netwerk Right to Challenge. Door dit netwerk is een 'routeplanner' gemaakt waarvan bij dit plan van aanpak gebruik is gemaakt. Het netwerk heeft eveneens geadviseerd over het concept plan van aanpak.

Aanvullend op de routeplanner is er ook de 'checklist'. Deze zullen we in de experimentele periode van twee jaar bij de hand houden.

Definitie

In Renkum zien we het R2C als volgt:

'Het op initiatief van burgers overdragen van bestaande publieke taken of doelen aan burgers, wanneer zij deze taak beter kunnen uitvoeren dan de overheid.'

Onze rol

Bij R2C komt het initiatief vanuit de buurt of dorp. Als gemeente willen we niet afwachten, maar initiatieven ondersteunen en mee helpen bij het creëren van mogelijkheden. Onder andere door capaciteit beschikbaar te stellen en ook door vroegtijdig het gesprek aan te gaan met actieve bewoners over de behoeften van de buurt en/of dorp en indien nodig hulp te bieden bij het opstellen van de "the challenge".

Als inwoners met een goed initiatief komen, dienen ze verder geholpen te worden. Uiteindelijk gaat het bij R2C niet over de vraag 'wie doet wat?' maar over de vraag 'hoe kunnen we de samenwerking tussen overheid en bewoners zo organiseren dat lokaal initiatief mogelijk is?' Dit kan dus ook betekenen dat de taak bij de gemeente blijft liggen maar dat bewoners betrokken worden bij de manier waarop de uitvoering van deze taak plaats vindt. Het traject van R2C wordt dan gestopt (de bewoners nemen de taak immers niet over en daarmee is het geen R2C) maar het resultaat komt tegemoet aan de wensen van de bewoners. De taak wordt immers in goed overleg met hen uitgevoerd.

Uitgangspunten voor R2C

Het uitgangspunt is dat het gaat om huidige, lokale voorzieningen of gemeentelijke taken. Cruciaal is dat het gaat om taken die de overheid op dit moment uitvoert en waarvoor budget is opgenomen in de begroting. Het gaat dus niet om taken waarvan de gemeente, onder andere vanwege bezuinigingen, heeft besloten deze niet meer uit te voeren. Het initiatief moet in de uitvoering (minstens) net zo effectief zijn als de gemeentelijke dienstverlening en heeft daarnaast ook een meerwaarde voor de buurt of het dorp. Het moet bijvoorbeeld de leefbaarheid en de sociale cohesie vergroten.

Hieronder een overzicht van de uitgangspunten:

- Alle taken en lokale voorzieningen komen in aanmerking, uitgezonderd die exclusief zijn voorbehouden aan de overheid, zoals bijvoorbeeld strafvervolging of het werk van hulpdiensten zoals brandweer, ambulancevervoer, politie;
- De kosten voor uitvoering bedragen niet meer dan de huidige kosten. Eventuele onderbesteding komt ten goede aan het initiatief of een daaraan gerelateerde bestemming, zo mogelijk van het betreffende dorp. Hiervoor wordt in overleg een bestemming gezocht;
- De initiatiefnemers beschikken over een rechtsvorm. Bij aanvang van het traject is dit niet altijd een vereiste;
- De initiatiefnemers moeten geworteld zijn in de eigen omgeving / het dorp;
- De initiatiefnemers challengen een huidige lokale voorziening of gemeentelijke taak;
- Op basis van de kennis en ervaring van de betrokken initiatiefnemers is aannemelijk dat zij de prestatie kunnen leveren. Overleg hierover vindt plaats tussen initiatiefnemers en gemeente;
- Het initiatief wordt gedragen door het dorp of wijk (draagvlak is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers);
- Het college handelt overeenkomstig deze regels, tenzij het voor de initiatiefnemer gevolgen heeft die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn. In die situatie kan het college met het stellen van nadere regels een initiatief afwijkend van de regeling beoordelen.
- Het initiatief schaadt geen andere bewoners.

Waar zien we kansen?

Op alle terreinen is ruimte voor R2C. Er is een specifiek aantal gebieden waar voor de korte termijn reële kansen worden gezien. Het college daagt inwoners / initiatiefnemers met name uit op deze terreinen de gemeente te “challengen”. Het gaat dan om:

- Beheer buitenruimte (leefbaarheid en beheer leefomgeving);
- Sport en Cultuur;
- Welzijn en zorg.

Wat krijgen inwoners van Renkum daarvoor terug?

- De mogelijkheid om aanspraak te maken op het budget van de gemeente als zij huidige lokale voorzieningen of gemeentelijke taken anders en beter kunnen uitvoeren.
- Een contactpersoon binnen de gemeente die actief zijn kennis en netwerken deelt, waardoor een gelijkwaardige samenwerking ontstaat.
- Een transparante overheid die inzicht biedt in de taken die zij op lokaal niveau uitvoert en tegen welke kosten.

Welke stappen worden doorlopen?

1. Vast aanspreekpunt:

Als initiatiefnemers de gemeente op één van haar taken willen uitdagen met een plan, nemen ze contact op met de gemeente. Vervolgens wordt het contact gelegd met het kernteam R2C. Dit team is breed samengesteld en werkt voor alle domeinen. Indien er nog geen vast aanspreekpunt is zal het kernteam daarvoor zorgen. In principe is dat de vakambtenaar die inhoudelijk het dichtst bij het initiatief staat. Deze vaste contactpersoon betreft collega's uit de relevante afdelingen bij het plan die nodig zijn om het initiatief tot een succes te maken.

2. Eerste beoordeling door inwoners / gebruikers

In het R2C staat inwonersparticipatie centraal. Het is daarom noodzakelijk dat al vroeg in het proces inwoners worden ingeschakeld om mee te denken over de ingediende challenge. De manier waarop dit zal gebeuren wordt in de komende periode ontwikkeld.

3. Beoordeling met behulp van kernteam:

Het kernteam beoordeelt de initiatieven en staat de vakambtenaar bij met het creëren van mogelijkheden binnen de gemeente. Nadat een plan voor een challenge is ontvangen, maakt het kernteam een zorgvuldige afweging of dit plan aan de criteria voldoet. Daarbij speelt de lokale kennis van de vakambtenaar een belangrijke rol en de opvattingen van de inwoners tijdens de eerste beoordeling. Het kernteam geeft vervolgens een gemotiveerd advies over het accepteren of afwijzen van de challenge aan de coördinerend en vakinhoudelijk wethouder.

4. Beslissing college:

Voorafgaande aan de acceptatie worden de mogelijkheden door betrokken ambtenaren onderzocht. Deze input neemt het kernteam mee in het advies aan de wethouders. Het college neemt de uiteindelijke beslissing m.b.t. de acceptatie of afwijzing van de challenge. Alle indieners ontvangen vervolgens op zo'n kort mogelijke termijn via een brief een onderbouwde beslissing. Wat de juridische status van zo'n beslissing is (besluit in de zin van de Awb of niet) moet nader uitgewerkt worden.

5. Juridische uitwerking na acceptatie challenge:

Na acceptatie wordt in principe een overeenkomst gesloten, waarin afspraken over de te leveren prestaties, de aansprakelijkheid, de af te leggen verantwoording door de initiatiefnemers en beschikbare middelen vanuit de gemeente worden vastgelegd. In de overeenkomst staan ook afspraken over de momenten waarop de afgesproken prestaties op kwaliteit getoetst worden. Deze overeenkomst is noodzakelijk maar 'schrikt' initiatiefnemers mogelijk af. De gemeente zal zorgvuldig uitleggen waarom een overeenkomst noodzakelijk is en met de initiatiefnemers in overleg treden om tot een overeenkomst te komen, waarin de belangen van zowel gemeente als initiatiefnemers in voldoende mate zijn gewaarborgd. Het antwoord op de vraag welk instrument hier het meest passend is: subsidie of overeenkomst, moet nader worden uitgewerkt.

6. Voortzetting samenwerking:

Na acceptatie blijft de vakambtenaar het project volgen en faciliteren met kennis en ervaring. Daarbij ziet hij/zij of het project de verwachtingen waarmaakt en of de gemeente voldoende ruimte biedt.

7. Communicatie over Right to Challenge in Renkum

Niet alleen inwoners vragen zich af wat het recht om uit te dagen betekent, ook ambtenaren zullen wellicht nog een vaag beeld bij het begrip hebben. Wat zij moeten doen als er een vraag of initiatiefnemer komt zal in de komende tijd moeten landen. Daarbij is interne communicatie van belang.

Naast heldere interne procedures vraagt R2C ook om een goed communicatiebeleid naar onze inwoners. We zullen regelmatig gaan communiceren over wat het R2C in Renkum betekent en hoe het gaat met de lopende challenges.

The Challenge

Initiatiefnemers die een challenge willen doen leggen een plan voor aan het college. Dit plan is een voorwaarde om voor de acceptatie van de challenge in aanmerking te komen.

Om het plan van de initiatiefnemers te kunnen toetsen moet dit aan bepaalde eisen voldoen. Zo dient in het plan minimaal te worden ingegaan op de volgende aspecten;

- omschrijving challenge, welke taak van de overheid wordt gechallengeed;
- plan van aanpak: meerwaarde ten opzichte van de uitvoering door gemeente;
- te behalen resultaat;
- verkregen draagvlak in het gebied;
- expertiseniveau initiatiefnemers en/of partners;
- inbedding in de samenleving / dorpen, relevante (uitvoerings) partners;
- kosten en planning.

Uitvoeringsorganisatie

Om R2C mogelijk te maken is het kernteam ingericht. Dit bestaat uit medewerkers van de gemeente afkomstig uit de verschillende afdelingen. Indien nodig kunnen externen bij het kernteam worden betrokken.

Het kernteam beoordeelt de initiatieven vanuit een breed perspectief, adviseert de coördinerend en vakwethouder en staat de vakambtenaar bij met het creëren van mogelijkheden binnen de gemeente.

De manager samenleving is ambtelijk verantwoordelijk voor de kaders en het beleid van R2C binnen de gemeente. De politieke verantwoording voor de opzet van R2C binnen de gemeente Renkum ligt bij de wethouder die verantwoordelijk is voor inwonersparticipatie en dorpsgericht werken.

Randvoorwaarden

Inwoners van de gemeente Renkum kunnen op elk moment de gemeente uitdagen op een huidige lokale voorziening of gemeentelijke taak.

Om gevolg te kunnen geven aan de uitvoering zijn de volgende randvoorwaarden relevant:

Transparante begroting

Voordat actieve inwoners de gemeente uit kunnen dagen is het belangrijk dat zij inzicht in de kosten en activiteiten hebben. Met andere woorden: zij moeten weten om welke bedragen het gaat in de afspraken die zijn gemaakt. Dit vereist openheid en transparantie van de gemeente. Bij initiatieven zal door de betreffende contactambtenaar waar mogelijk deze openheid van zaken moeten worden gegeven.

Juridische randvoorwaarden

R2C vraagt om een passende juridische grondslag. We onderkennen dat een juridisch kader nodig is.

Voordat de experimenteerperiode kan starten dient eerst een regeling vastgesteld te zijn waaraan initiatieven worden getoetst.

In de experimenteerperiode wordt deze regeling, de aanpak en het juridisch kader R2C verder uitgewerkt. Gedacht moet bijvoorbeeld worden aan aanbestedingsrecht, staatssteun, openbaarheid van gegevens etc.

Inhoudelijke werkwijzen en (juridische, financiële) randvoorwaarden worden beschreven en getoetst. Dan wordt op basis van opgedane ervaring bezien welke juridische grondslag voor R2C noodzakelijk is. We willen juridische ruimte creëren om R2C mogelijk te maken.

Bestaande contracten

Gemeentelijke taken zijn veelal gecontracteerd nadat een aanbestedingsprocedure is doorlopen. Als vanuit een dorp een challenge komt op een taak van de gemeente waarvoor met een andere partij een contract is afgesloten, zal onderzocht worden of een pragmatische oplossing mogelijk is. Als deze niet gevonden wordt, dient de contracttermijn gerespecteerd te worden en moet het aangaan van de challenge passen binnen de kaders van het aanbestedingsrecht.

Monitoring en evaluatie

Voor het volgen van de uitdagingen zullen we samen met inwoners en initiatiefnemers een werkwijze ontwikkelen. Deze moet aansluiten bij de wens van de inwoners.

Succesfactoren R2C

Wanneer is R2C een succes en zijn wij als gemeente tevreden?

- Als inwoners en gebruikers tevreden zijn over het behaalde resultaat.
- Als de samenwerking tussen initiatiefnemers en de gemeente goed verloopt.
- Als de opgezette structuur binnen de gemeente bijdraagt aan het gezamenlijk creëren van R2C mogelijkheden.
- Als via challenges een aantal taken van de gemeente overgenomen worden en dit de betrokkenheid en sociale cohesie in de deelnemende dorpen vergroot.
- Als door het overleg tussen inwoners van Renkum en ambtenaren het functioneren van de gemeente verbetert en de resultaten van de werkzaamheden tegemoet komen aan de wensen van onze inwoners (of ze nu overgenomen worden of niet).
- Als de kracht van dorpen (vandaar dat relatie met dorpsgericht werken van belang is) benut wordt en inwoners hun eigen woonomgeving -verder- vormgeven.
- Als de tevredenheid over het functioneren van de gemeente toeneemt.

Plan, do, check, act

Omdat het een voor Renkum nieuwe wijze van werken is, wordt de periode van oktober 2019 tot eind 2021 gebruikt als experimenteerfase. Mocht blijken dat meer tijd nodig is dan zal dit in een nieuw voorstel worden voorgelegd aan de raad.

Met de ervaringen die in deze twee jaar worden opgedaan, wordt R2C verder verfijnd. De experimenteerperiode heeft tot doel de afspraken en voorwaarden waaronder R2C uitgevoerd kan worden uit te werken. Het gaat er niet alleen om waar initiatiefnemers aan moeten voldoen maar ook om de rol van de gemeente. Samenwerking tussen de gemeente en initiatiefnemers is één van de voorwaarden.

Planning

September 2019:	Bespreking Right to Challenge in gemeenteraad
Oktober 2019:	Start experimenteerperiode Right to Challenge
Oktober 2019 – okt. 2021	Verdere uitwerking checklist voor Renkum
Oktober 2020:	Evaluatie 1 ^e jaar
Oktober 2021:	Evaluatie experiment en voorstellen voor vervolg.

Inzet en uren

De meeste uren zullen worden ingezet door de vakambtenaar die een challenge begeleidt. Op dit moment valt nog niets te zeggen over het aantal uitdagingen en daarmee over de inzet van medewerkers van de gemeente. Dit zal duidelijk worden bij de evaluaties. Op basis daarvan zal eventueel bijstelling plaatsvinden. Duidelijk is in ieder geval dat de inzet voor Right to Challenge binnen de reguliere bezetting van de gemeente Renkum zal plaatsvinden en dat Right to Challenge afdelingsoverstijgend is.

Het kernteam speelt daarin een centrale rol. Het is belangrijk dat het kernteam (dat bestaat uit medewerkers van de verschillende afdelingen) de ontwikkelingen volgt en stimuleert.